

— संप्र, partic. °शात्त *aufgehört, gewichen, geschwunden*: °रत्नस्तम् MBh. 1, 8249.

— प्रति, partic. °शात्त *dass.*: °शोक MBh. 12, 891. absol. °शाम्य *erloschen seiend* 454. Vgl. प्रतिशम.

— सम् 1) *vollständig zur Ruhe gelangen*: संशाम्य मा शुचः R. GORR. 2, 23, 6. 1, 76, 26. 2, 18, 47. संशाम्य तेन (auch सह तेन) so v. a. *schliesse Frieden mit* MBh. 5, 3087. 6, 5810. 7, 2031. 4881. fgg. 8, 275. 13, 7747. *erlöschen* Kūāṇḍ. Up. 2, 12, 1. Çat. Br. 2, 3, 2, 12. 4, 1, 2, 4. सत्त्वं संशाम्य-तीव मे BHATT. 18, 28. अस्त्रम् so v. a. *wirkungslos werden* Buāg. P. 1, 8, 15. संशाम्यतां तावन्ममापि बलवाञ्छ्रमः *aufhören, sich legen* MBh. 15, 262. संशान्त *vollständig beruhigt* MBh. 1, 3299. 3, 17064. 5, 2873. BHāg. P. 4, 6, 34. *vollständig sich gelegt habend, — aufgehört*: जलसंशान्तेषु R. GORR. 1, 5, 4. 76, 18. *vollkommen erloschen*: अग्नि 2, 68, 1 (66, 1 SCHL.). R. SCHL. 2, 69, 13. so v. a. *tot* MBh. 9, 1789. — 2) *beruhigen, stillen, beschwichtigen* Çat. Br. 1, 7, 3, 11. 3, 4, 3, 1. — Vgl. संशम. — *caus.* *dass.* Çāṇḍ. Çr. 14, 29, 3. 5. MBh. 1, 992. R. 2, 98, 1 (107, 1 GORR.). अस्त्रमस्त्रेणा MBh. 10, 706. रतिम् R. GORR. 2, 106, 11. प्रकोपम् Kām. Nīṭis. 15, 22. रेणुम् HARIV. 13757. कार्याणि *zu Ende bringen, vollbringen, beilegen* Spr. (II) 1682. अग्निम् *auslöschen* R. 2, 97, 15. त्वमपि कालः संशमयिष्यति so v. a. *zur ewigen Ruhe bringen* MBh. 12, 8143. भारतपुङ्गवम् *den Garaus machen* 5, 5780. Vgl. संशमन fg.

3. शम्, शमति = *वधकर्मन्* Naigh. 2, 19. Nir. 1, 10 (= *हिनस्ति* D.). Jmd ein Leid zufügen: मा नः शमयीतः कथा नः शमयीत इति Kāṭh. 10, 7. — Vgl. 2. शम् *caus.* 1) b).

4. शम्, शमयति und शामयति (vgl. Duātup. 19, 70. 33, 22. *das med.* *nicht zu belegen*). Mit नि *inne* —, *gewahr werden, vernehmen, hören, erfahren, kennen lernen*: निशम्य absol. MBh. 1, 1237. 4228. तं निशम्य वृत्तं पाण्डुम् *dass* 4419. 6181. 6199. fg. 2, 1740. 3, 2212. fg. 2280. 2927. 10671. 12254. 4, 163. R. 1, 2, 17. 2, 21, 50. 40, 49. 44, 25. 52, 4. 6. 40. 66. 10. R. GORR. 2, 111, 9. 4, 9, 13. 29, 18 (mit gen., *विशम्य fehlerhaft für निशम्य*). Ragh. 2, 41. 52. 61. 3, 47. 4, 2. 5, 12. Spr. (II) 991. (I) 4930. UTTARAR. 106, 5 (144, 3). KATHĀS. 17, 170. 22, 171. 28, 83. RĀGĀ-TAR. 5, 81. MĀRK. P. 105, 21. DAÇAK. 63, 12. LĀ. (III) 56, 18. 89, 21. BHāg. P. 4, 18, 41. 2, 3, 13. 3, 13, 1. 25. 20, 8. 33, 1. 4, 4, 32. BHATT. 2, 9. निशम्यते R. ed. Bomb. 1, 8, 20. R. GORR. 2, 123, 19. निशम्यमान KATHĀS. 103, 239. निशम्यताम् 27, 10. 46, 162. 52, 55. 68. 54, 97. 61, 17. 188. 193. Ragh. 11, 41. निशामयत् HARIV. 9877. R. 2, 57, 21. BHāg. P. 5, 3, 19. 4, 18. अस्यत्तं दिव्यमस्त्रं मां चित्रमद्य निशामय MBh. 4, 1968. 5, 5406. 6, 41. 12, 9055. 13, 1038. तस्मै निशामय 14, 2281. 18, 145. HARIV. 1009. 3147. R. 1, 2, 6. 17, 41. 7, 35, 18. 53, 3. MĀRK. P. 30, 1. 51, 52. 94, 27. 29. 99, 1. 119, 21. 125, 53. BHāg. P. 4, 29, 52. PAÑĀR. 1, 2, 26. 30. 2, 1, 17. 4, 13. निशामयत R. 6, 21, 20. न्यशामयम् DAÇAK. 59, 6. निशाम्य absol. MBh. 3, 1137. R. 1, 69, 18. 2, 46, 18. BHāg. P. 3, 9, 26. 12, 16. 19, 7. 23, 35. 8, 23, 5. 10, 25, 25. 1, 13, 56. 2, 9, 42. 3, 6, 1. 4, 17, 14 (an den 4 letzten Stellen *निशम्य* ed. Bomb.). निशाम्यते R. 2, 114, 9. निशामित MBh. 7, 3073. 8, 2075. HARIV. 1012. MĀRK. P. 14, 63. — निशम्यमान mit act. Bed. und gen. R. ed. Bomb. 2, 66, 10. Vgl. निशमन, निशाम, निशामन.

— नि, partic. °शात्त (s. auch bes.) *erprobt, bewährt*: यद्वेषं निशात्तं

स्यात्तन्निगदेत् Åçv. Çr. 10, 7, 3. 4. 6. यथानिशात्तम् so v. a. *nach der angenommenen üblichen Weise* 7, 12, 13. fg. 8, 3, 22.

— अनुनि = नि: रुदितमनुनिशम्य BHāg. P. 10, 7, 25. इमिदमिति तृण-याभिभूतं जनमनवाप्तधनं विषोदमानम्। निपुणमनुनिशम्य तत्त्वबुद्ध्या dem Geiste vorführend MBh. 12, 6680.

— समनुनि *dass.*: स्वमुतवचनमादतः प्रियं तत्समनुनिशम्य *erkennend* R. 7, 29, 37.

— अभिनि *dass.*: °शाम्य absol. DAÇAK. 94, 16.

— उपनि *dass.*: तदुपनिशम्य वचः MBh. 8, 1738.

— प्राणि *dass.* R. ed. Ser. 1, 8, 19 (nach WESTERGAARD).

— विनि *dass.*: इदम् — घोरं शुचि चरितं विनिशम्य फाल्गुनस्य MBh. 3, 1878.

— संनि *dass.*: धातुर्लेशस्य वचनं संनिशम्य MBh. 2, 1658. KATHĀS. 40, 115. सर्वत्रातः कुलतः संनिशाम्य MBh. 5, 7418. आयव्यया विपुला संनिशाम्य 12, 4389.

5. शम् indecl. gaṇa स्वरादि zu P. 4, 1, 37. चादि zu 4, 57. = मुख, आनन्द, कल्याण u. s. w. Naigh. 3, 6. AK. 3, 5, 10. TRIK. 1, 1, 113. H. 1333. an. 7, 15. Med. avj. 34. HALĀ. 1, 123. *wohlthätig, zum Vortheil, — Heil; wohl, gut, bene*: क्विन्वति शं राख्यं रेदस्यो: RV. 7, 6, 2. शं नः शोच 3, 13, 6. शम् पत्या तृन्वं सं स्पृशस्व AV. 14, 1, 40. शं तप माति तपः 18, 2, 36. शं नो वार्ता वातु 7, 69, 1. Substantivisch (mit dat. oder gen. P. 2, 3, 73, Schol. Vop. 5, 17) *Heil, Wohl, Glück, Segen; a)* als subj.: तदु ह्येव शमिव यो मृत्योर्मुच्यते *das ist gut, wenn Einer u. s. w.* Çat. Br. 2, 6, 2, 12. शं रूपे शं स्वस्तेषु RV. 5, 50, 5. कस्ते यज्ञो मनसे शं वराय 6, 21, 4. 34, 3. 1, 163, 4. VS. 6, 15. शं नो मित्रः शं वरुणः TAITT. Up. 1, 12. शं यदाप्ये भवति RV. 7, 8, 6. 33, 1. fgg. 38, 7. 86, 8. AV. 2, 3, 16. यथा शं सुहृदो भवेत् BHāg. P. 10, 48, 35. यथा शमसद्विपदे RV. 1, 114, 1. 5, 7, 9. 11, 5. VS. 4, 1. MĀRK. P. 106, 54. BHāg. P. 3, 16, 29. — b) als obj. (acc.): शं नः कर्तव्यते RV. 1, 43, 6. 4, 1, 3. AV. 1, 3, 1. Çat. Br. 2, 5, 2, 12. शं नो यौरभयं कृणोतु Pār. GRHJ. 3, 3. त्रिलोक्याः शं चिकीर्षुणा BHāg. P. 5, 24, 28. 3, 2, 25. स्वापित्रोश्चिकीर्षया शम् 3, 1. शं न आ वत्तद्विपदे RV. 1, 187, 3. शं जन्मसु न विन्दति MBh. 3, 1180. शं विधातुं मित्राणाम् 5, 2593. BHāg. P. 3, 13, 44. 13, 9. 9, 4, 59. लभते शमनततः MBh. 12, 7121. शं पुष्पाति Spr. 3346. v. l. भक्तानां शम-भीप्सवः BHāg. P. 4, 6, 10. यज्ञतां शं तनोति 17, 34. 5, 19, 28. वितनोति 4, 22, 19. आशंसन् 10, 29. अनुभावयतः 5, 22, 17. नाभययत्त शम् 10, 76, 12. उपैमि कदा नु शमनाशम् NALOD. 3, 46. या Vop. 25, 19. द्वा 3, 143. 5, 26. आदिश वत्मर्श (d. i. *वर्त्मनः* शं, bei BERNOUF getrennt) नः BHāg. P. 3, 5, 4. शं योः s. u. योस्. Sammlung von Beispielen bei M. MÜLLER, Transl. 1, 180.

शम् (von 2. शम्) m. gaṇa वृषादि zu P. 6, 1, 203. Schol. zu 7, 3, 34. Vop. 26, 170. = शांति, शमय AK. 3, 3, 3. TRIK. 3, 2, 9. H. 304. 1) *Gemüthsruhe, Seelenruhe*: शमो निरोद्धावस्थायामात्मविश्रामं सुखम् SĀB. D. 76, 6. शमः अवपादिव्यतिरिक्तविषयेभ्यो मनसो निग्रहः VEDĀNTAS. (Allah.) No. 12. Verz. d. Oxf. H. 223, b, No. 544. MUNP. Up. 1, 2, 13. TAITT. Up. 1, 9. Ind. St. 1, 20. 2, 93. 214. शमे स्याद्यत्नवान् M. 12, 92. BHāg. 6, 3, 10, 4. MBh. 3, 2248. R. 2, 21, 39. 33, 12. 93, 13. KIR. 10, 10. मुक्तिर्नापि शमं विना Spr. (II) 3320. धातुषु क्षीयमाणेषु शमः कस्य न ज्ञायते 4180. (I) 2197 (pl.). 3019. RĀGĀ-TAR. 4, 381. 390. Verz. d. Oxf. H. 208, b, 29. H. 76. BHāg. P. 3, 9, 26. 31, 33. 4, 8, 35. SARVADARÇANAS. 136, 6. fgg. 137, 3. 169, 11. — सु-